

Ulrik Federspiel
stud.scient.pol.

Specialreferat.

Opgave: En analyse af determinanterne i formuleringen af Venstres og Det konservative Folkepartis markedspolitik i perioden 1950-63, med særligt henblik på en belysning af den indflydelse interesseorganisationernes markedspolitiske krav og de to partiers indbyrdes forhold har udøvet herpå.

I det følgende vil tre punkter blive fremdraget. For det første nogle forskningstekniske spørgsmål, dernæst den i specialet anvendte approach. Endelig skal specialets resultater kort refereres, da specialet ikke vil være at finde på biblioteket på grund af visse kilders klausulering. Af samme grund kan min vurdering af kilderne heller ikke blive så indgående, som jeg kunne have ønsket mig.

1. Skønt den omhandlede periode tilhører den nyeste historie, har kildematerialet, synes det, vist sig ganske dækkende og repræsentativt. Af trykte kilder må nævnes Folketingstidende, partiernes og interesseorganisationernes periodika og pjecer, aviser o.a. De utrykte kilder omfatter referater fra de to partiers gruppemøder og fra ministermøderne i VK-regeringen. Førstnævnte referater er generelt taget fyldige, hvorimod sidstnævnte er særdeles summariske. Desuden har visse af Udenrigsministeriets akter være stillet til min disposition. Af utrykte kilder skal endelig nævnes interviews. Der kan ikke her komme ind på denne kildeggruppes yderst problematiske værdi, men blot fremhæves to punkter, på hvilke mine interviews har givet mig en vis hjælp. Dels har jeg lettere kunnet, hvad J.B. Duroselle kalder, "pénétrer dans l'ambiance humaine des évènements", dels har mine interviews i det hele taget haft en vis heuristisk værdi. Når tages i betragtning den store usikkerhed hvormed sådanne oplysninger er behæftet, som er fremkommet ved interviews og ikke kan dokumenteres på anden måde, må mine erfaringer vedr. interviews munde ud i en lignende vurdering, som en af de interviewede hovedaktører anlagde overfor mig:

"så noget særligt nyt rummer Deres samtale med mig vel næppe. Dog øges Deres personlige indtryk - og det er også værdifuldt for en "historiker".

2. I tilknytning til opgavens titel har jeg opstillet den hypotese, at Venstres aspirationer falder sammen med landbrugsgets, mens Konservatives falder sammen med instrustiens, og begge partiers taktiske målsætning ligger i VK-samarbejdet. Andre kategorier af determinanter inddrages også i analysen, der er foretaget såvel under finalitets- som kausalitetsaspektet.

Som udgangspunkt for analysen er benyttet beslutningsprocesanalysen, snarere i den fortolkning og forklaring den har fået af J.S. Rosenau ("The Premises and Promises of Decision-Making Analysis", Charlesworth, J.C. (ed.), Contemporary Political Analysis, New York 1967) end den oprindelige formulering af Richard Snyder (Snyder R, Bruck H.W., Sapin B., Foreign Policy Decision Making, New York, 1962). Desuden har jeg i forbindelse med omtalen af interesseorganisationernes funktion fundet det hensigtsmæssigt at sondre mellem disse funktioner. En funktionsanalytisk problemformulering er således også anlagt, og der er benyttet to af såvel David Easton som Gabriel Almond omtalte input-kategorier, hvilke to i Almonds terminologi kaldes interesseartikulation og interesseaggregation. Opgaven er disponeret på følgende måde. Efter at kilder og problemformulering er drøftet, gøres der i kapitel II rede for den ydre konjunktur, d.v.s. den europæiske og nordiske udvikling fra 1945-63. I kapitel III behandles interesseorganisationernes markedspolitiske krav. Kriteriet for udvælgelse af interesseorganisationer har været det af S.E. Finer anvendte udtryk "alignment" (Anonymous Empire, London 1958), eller for at benytte Erik Rasmussens terminologi "arbejdsparallelisme" (Komparativ Politik 1, København 1968). I kapitel IV og V gennemgås Venstres og Konservatives formulering af markedspolitikken og en række kategorier af hensyn der må tænkes at have haft indflydelse på de to partiers markedspolitik. I det sidste kapitel bedømmes de indhøstede resultater bl.a. i forhold til hypotesen.

3. Denne bedømmelse kan jeg dels af pladsmæssige dels af kalusuleringsmæssige grunde ikke komme nærmere ind på, men mine resultater kan måske sammenfattes således: formuleringen af

Venstres og Det konservative Folkepartis markedspolitik er foregået i et felt mellem en ydre og en indre "setting", hvor denne synes at have været af større betydning end hin. I den indre "setting" har det for partierne været meget væsentligt, hvordan hhv. Landbrugets og industriens holdning, således som den artikuleredes gennem interesseorganisationerne, var. Da disse interesseorganisationer gennem hele perioden - mere eller mindre artikuleret - har indtaget en i hovedsagen konstant holdning, har partierne også fremvist en nogenlunde konstant holdning, hvis ikke der er fremkommet større ændringer i de ydre forudsætninger, som for Konservatives og Industrirådets vedkommende ved Englands og dermed Danmarks ansøgning om forhandlinger med Fællesmarkedet med henblik på optagelse heri. At interesseorganisationerne indtog en i hovedsagen konstant holdning, skyldes naturligvis, at deres argumentation væsentligt udspringer af landets økonomiske forhold, produktionsstruktur, eksportstruktur etc., der frembyder en høj grad af konstans.

Partierne er imidlertid også påvirket af andre hensyn, som undertiden støtter den ud fra økonomiske betragtninger indtagne holdning, og undertiden kommer i konflikt med denne. Sådanne determinanter er affinitet, der især af Det konservative Folkeparti opleves som et skisma mellem økonomiske og affinitetsbetonede interesser, som f.eks. hensynet til nordisk enhed. Også mere ideologisk betonede hensyn, som suverænitetsspørgsmålet, har udløst konflikt. Kulturelle, religiøse og grænsepolitiske spørgsmål synes, i den ringe grad hvori de har været anvendt, overvejende at være blevet brugt til støtte for markedsstandpunkterne. Ind i - og nøje forbundet med - disse kategorier af determinanter, filtrer sig andre, nemlig hensynet til den parlamentariske situation: de forfatningsretlige vilkår (Grundlovens paragraf 20) og mulighederne for at erhverve regeringsmagten, der begge hyppigst modificerer de udfra interesseorganisationerne motiverede hensyn.